

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИМИ ПРОГРАМАМИ
«ЕКСТРЕМАЛЬНА ТА КРИЗОВА ПСИХОЛОГІЯ»
ТА
«РОБОТА З ПЕРСОНАЛОМ»**

Харків 2023

Методичні вказівки до виконання та захисту магістерської кваліфікаційної роботи для здобувачів вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова психологія» та «Робота з персоналом» – Харків: НУЦЗ України, 2023. – 27 с.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти, які навчаються за другим (магістерським) рівнем освіти за освітньо-професійними програмами «Екстремальна та кризова психологія» та «Робота з персоналом», а також для керівників кваліфікаційних робіт. Вони спрямовані на допомогу у написанні магістерської кваліфікаційної роботи, яка є обов'язковою формою підсумкового контролю знань та умінь.

Методичні рекомендації містять вимоги до організації виконання магістерської кваліфікаційної роботи, поради стосовно пошуку інформації, вивчення літератури з проблеми, проведення дослідження та презентації його результатів і написання магістерської кваліфікаційної роботи, нормативи оформлення наукової документації взагалі та випускної роботи зокрема.

Укладачі:

Назаров О.О., к. психол. н., професор, професор кафедри психології діяльності в особливих умовах НУЦЗ України;

Оніщенко Н.В., д. психол. н., професор, начальник кафедри психології діяльності в особливих умовах НУЦЗ України.

Рецензенти:

Перелигіна Л.А. д. психол. н., професор, провідний науковий співробітник навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології НДЦ НУЦЗ України;

Тімченко О.В. д. психол. н., професор, головний науковий співробітник навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології НДЦ НУЦЗ України.

Затвержено на засіданні
кафедри ПДОУ НУЦЗУ
протокол № 2
від 08.09. 2023 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Магістерська кваліфікаційна робота – це індивідуальне завдання науково-дослідницького характеру, яке виконується здобувачем на завершальному етапі його навчання й є однією з форм атестації шляхом виявлення теоретичних і практичних знань, вміння їх застосовувати у процесі розв'язування конкретних наукових соціальних та психологічних завдань.

1.2. Атестація осіб, які здобувають ступінь магістра за освітньо-професійними програмами підготовки «Екстремальна та кризова психологія» та «Робота з персоналом» в НУЦЗ України, здійснюється екзаменаційною комісією після закінчення теоретичного та практичного навчання з метою встановлення відповідності результатів навчання вимогам цієї освітньої програми.

1.3. Виконання і захист магістерської кваліфікаційної роботи є заключним етапом підготовки здобувача вищої освіти для отримання освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» та має за мету:

- систематизувати, закріпити та поліпшити теоретичні знання здобувача вищої освіти за напрямом підготовки та розвинути навички використання їх під час прийняття конкретних рішень з проблем психологічного забезпечення професійної діяльності працівників ДСНС України та психологічного захисту населення від наслідків дії надзвичайних ситуацій;

- розвинути навички самостійної роботи здобувача вищої освіти з нормативною, довідковою та спеціальною літературою, методами досліджень під час вирішення проблем, що розглядаються у магістерській кваліфікаційній роботі;

- оцінити рівень готовності здобувача вищої освіти до виконання функціональних обов'язків на первинних посадах та прийняття самостійних рішень, їх обґрунтування і захист в межах вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики;

- визначити можливість присвоєння здобувачу вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр».

2. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

2.1. Магістерська кваліфікаційна робота за спеціальністю «Психологія» є завершальним етапом у підготовці фахівців до майбутньої професійної діяльності, що сприяє розширенню та поглибленню теоретичних знань, удосконалюванню навичок наукового дослідження: роботи з науковою літературою, проведення емпіричних досліджень, обробки статистичних даних та інтерпретації отриманих результатів.

2.2. Магістерська кваліфікаційна робота виконується державною мовою у вигляді спеціально підготовленої наукової праці в твердій або м'якій палітурці та в електронній формі. За бажанням здобувача магістерська кваліфікаційна робота може бути перекладена англійською або іншою мовою, пов'язаною з предметом дослідження, з поданням перекладу до екзаменаційної комісії із

захисту.

2.3. Під час виконання і захисту магістерської роботи здобувач вищої освіти повинен виявити теоретичні знання, практичні вміння в обсязі програм з дисциплін навчального плану, вміння використовувати нормативну і довідкову літературу для обґрунтування рішень, що приймаються, і вміння використовувати знання на практиці.

2.4. Тематика магістерської роботи повинна бути актуальною, відповідати сучасному рівню та реальним завданням, які вирішують органи та підрозділи ДСНС України.

З урахуванням пропозицій практичних підрозділів кафедрою психології діяльності в особливих умовах розробляється перелік перспективних тем магістерських кваліфікаційних робіт. Здобувачам вищої освіти надається право вибору теми з цього переліку або право запропонувати свою тему, обґрунтувавши доцільність її розробки у магістерській кваліфікаційній роботі.

Теми магістерських кваліфікаційних робіт повинні бути пов'язані з актуальними проблемами, які вирішуються у галузі соціальної та психологічної реабілітації, психологічного забезпечення діяльності працівників підрозділів ДСНС України, соціальних служб та психологічного захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій. Теми магістерських кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти, окрім означених вище проблем, можуть бути пов'язані з проблемами кризової психології та роботою с персоналом тощо.

2.5. Керівниками магістерських кваліфікаційних робіт призначаються науково-педагогічні та наукові працівники НУЦЗ України та практичні працівники, які мають відповідні наукові ступені та вчені звання. За необхідності, за рішенням керівників випускових кафедр з окремих розділів магістерської кваліфікаційної роботи можуть призначатися консультанти.

2.6. Після вибору теми здобувач вищої освіти разом з науковим керівником складають план магістерської кваліфікаційної роботи, в якому повинні бути відображені наступні пункти:

1. Тема роботи.
2. Актуальність.
3. Об'єкт дослідження.
4. Предмет дослідження.
5. Мета роботи.
6. Гіпотеза дослідження.
7. Завдання роботи.
8. Методи та конкретні методики дослідження.
9. Наукова новизна та практична значущість одержаних результатів.
10. Терміни роботи (початку, передбачуваного завершення).
11. Етапи: підготовчий, організаційний, практичний, узагальнюючий (вказується термін виконання кожного етапу).
12. Перевірка роботи науковим керівником. Відгук.
13. Рецензування роботи. Рецензії (зовнішня та внутрішня).

План підписують здобувач вищої освіти та науковий керівник, затверджує керівник кафедри.

Зразок плану магістерської кваліфікаційної роботи наведено у додатку А.

2.7. Кожна магістерська робота повинна мати одну (на час дії воєнного стану) рецензію фахівця-психолога (зовнішню або внутрішню) та відгук наукового керівника. Як рецензенти виступають особи з науково-педагогічного складу університету (внутрішня рецензія) та іншого вищого навчального закладу або практичні працівники підрозділів ДСНС України (зовнішня рецензія). У рецензіях відображаються: актуальність обраної теми, відповідність змісту роботи завданню, обґрунтованість запропонованих рішень, зауваження тощо. Бланки рецензій та відгуку наведено у додатку **Б, В**.

2.8. Результати дослідження повинні бути висвітлені у науковій статті, тезах конференції (актах впровадження), які мають бути надруковані до захисту магістерської кваліфікаційної роботи.

2.9. Магістерська кваліфікаційна робота обов'язково перевіряється на вміст плагіату. Частка запозичень не повинна перевищувати 48%.

3. СТРУКТУРА МАГІСТРСЬКОЇ РОБОТИ

ВСТУП:

- актуальність теми;
- об'єкт і предмет дослідження;
- гіпотеза дослідження;
- мета й завдання дослідження;
- методи дослідження;
- вибірка досліджуваних;
- наукова новизна одержаних результатів;
- практична значущість;
- структура роботи.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Перелік умовних позначень, символів, одиниць вимірювання, скорочень подається за необхідності у вигляді окремого списку. Додатково їхнє пояснення наводиться у тексті при першому згадуванні. Скорочення подаються в переліку в алфавітному порядку. Скорочення, символи, позначення, які повторюються не більше двох разів, до переліку не вносяться. Не слід наводити також загальноприйняті скорочення (г, м, см, кг тощо).

РОЗДІЛ I. Теоретичний аналіз наукової літератури з питань психологічної і соціальної реабілітації за темою дослідження.

РОЗДІЛ II. Опис емпіричного або експериментального дослідження та аналіз отриманих результатів:

- характеристика методів дослідження;
- характеристика досліджуваних;
- опис ходу дослідження;
- результати дослідження;
- аналіз, інтерпретація результатів дослідження;
- обговорення результатів дослідження.

РОЗДІЛ III. Соціально-психологічні реабілітаційні, психокорекційні (тренінг, індивідуальна психотерапія, психокорекція, консультування) методи формування (реабілітації, розвитку, корекції, профілактики) досліджуваного феномену.

ВИСНОВКИ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.

ДОДАТКИ.

Розробка методичних рекомендацій для навчальних занять за матеріалами дослідження:

- розробка лекцій;
- розробка семінарів;
- розробка практичних занять.

Обсяг роботи повинен становити 100-120 сторінок формату А4 (без списку літератури та додатків).

4. ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

4.1. Тема магістерської кваліфікаційної роботи повинна бути короткою й відображати основну проблему дослідження. Допускається наявність підзаголовка, що уточнює тему дослідження.

4.2. У вступі (3-5 сторінок) подається загальна характеристика магістерської кваліфікаційної роботи у відповідності до структурних частин, а саме:

обґрунтування вибору теми дослідження (висвітлюється зв'язок теми магістерської кваліфікаційної роботи із сучасними дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукової проблеми або завдання);

Звернути увагу! Даний пункт раніше називався **актуальність теми**.

При формулюванні об'єкта та предмета дослідження слід їх чітко розмежовувати.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення.

Предмет дослідження – це те, що міститься в межах об'єкту та досліджується в даній роботі.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, котра є предметом дослідження. Саме йому і приділяється основна увага при дослідженні, саме предмет дослідження визначає тему роботи, що вноситься на титульний аркуш як заголовок.

Вимоги до наукової гіпотези:

1. Принципова можливість перевірки запропонованої гіпотези.
2. Максимальна загальність гіпотези, тобто, гіпотеза має пояснювати не тільки ті явища, для пояснення яких вона створюється, але й максимально широкий у межах можливого клас явищ, у тому числі й ті явища, які, на перший погляд, безпосередньо не пов'язані з первинними.

3. Прогностичний потенціал.

4. Принципова (логічна) простота.

5. Спадковий зв'язок гіпотези, що висувається, із попереднім знанням.

Виходячи з теми магістерської роботи, її об'єкта й предмета, визначаються мета та завдання дослідження.

Мета має бути сформульована коротко й максимально точно, виразити те основне, що має намір зробити автор, до якого кінцевого результату він прагне. Мета дослідження практично повторює назву роботи з позначенням кінцевої цільової установки, включає об'єкт дослідження і метод або методику, яка допомогла здобувачеві виконати певне наукове завдання або розв'язати проблему.

Визначивши мету магістерської кваліфікаційної роботи необхідно сформулювати **завдання**, які потрібно вирішити у ході дослідницької роботи. Таких завдань може бути чотири – шість. Формулювання завдань робиться у формі перерахування (проаналізувати..., визначити..., вивчити..., дослідити..., описати..., встановити..., з'ясувати тощо). Це слід робити якомога ретельніше, оскільки опис вирішення завдань стає змістом розділів роботи. Це важливо також і тому, що назви розділів повинні відповідати завданням дослідження.

Методи дослідження: перераховуються використані наукові методи дослідження та змістовно відзначається, що саме досліджувалось кожним методом; обґрунтовується вибір методів, що забезпечують достовірність отриманих результатів та висновків.

Характеристика досліджуваних: наводиться стислий опис категорії досліджуваних.

У **науковій новизні** одержаних результатів подають коротку анотацію нового наукового положення (рішення) запропонованого здобувачем вищої освіти особисто. Необхідно показати відмінність одержаних результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни: «вперше одержано», «удосконалено», «набуло подальшого розвитку». Кожне наукове положення чітко формулюють, виокремлюючи його основну сутність і зосереджуючи особливу увагу на рівні досягнутої при цьому новизни. Сформульоване наукове положення повинно читатися і сприйматися легко й однозначно (без нагромодження дрібних і таких, що затемнюють його сутність, деталей та уточнень).

Практичне значення: надаються відомості про використання результатів дослідження або рекомендації щодо їх використання. Визначаючи практичну цінність одержаних результатів, необхідно подати інформацію про ступінь їх готовності до використання або масштабів використання.

Апробація матеріалів магістерської кваліфікаційної роботи: зазначаються назви конференції, конгресу, симпозіуму, семінару, в яких брав участь здобувач вищої освіти та презентував результати власного дослідження, або вихідні дані публікації у фаховому виданні з психології.

Структура та обсяг магістерської кваліфікаційної роботи: анонсується структура магістерської роботи, зазначається її загальний обсяг.

4.3. В огляді літератури приводяться відомості інших авторів про стан та перспективи дослідження обраного об'єкту. У тексті обов'язково повинні бути посилання на публікації цих авторів. При проведенні літературного огляду (цей розділ повинен складати не більше 1/3 усього обсягу роботи) необхідно спиратися на науково обґрунтовані дані. Не допускаються посилання на популярні видання; виключення становлять випадки, коли аналіз популярної літератури передбачається завданнями дослідження.

Огляд літературних даних має на увазі не реферування, а поглиблений

аналіз і систематизацію наявних підходів до обраної проблеми й досліджень, проведених вітчизняними й закордонними авторами за останні 10 років. Автор повинен продемонструвати своє розуміння розвитку проблеми. Завершувати літературний огляд рекомендується чітко сформульованим резюме, що містить короткі висновки.

4.4. Стиль викладу повинен бути лаконічним, об'єктивно-безстороннім. Необхідно стежити за точністю формулювань і коректністю вживаних термінів і понять (при необхідності давати визначення використовуваних понять, пояснювати, чому обраний той або інший варіант вживання поняття). Як терміни краще використовувати повністю еквівалентні поняття в українській мові.

4.5. Основні схеми, графіки, таблиці, що представляють матеріал у наочному вигляді й необхідні для кращого розуміння тексту, варто розміщати за ходом викладу. Додаткові матеріали краще розміщати наприкінці тексту в додатках.

4.6. Необхідно коректно вживати поняття «експериментальне дослідження» – не будь-яке емпіричне дослідження є експериментальним. У зв'язку з цим необхідно пам'ятати, що емпіричне дослідження, на відміну від експериментального, не повинно містити у своїх висновках твердження про причинно-наслідкові залежності між перемінними. Висновки повинні містити твердження лише про взаємозв'язок перемінних і ступень його значущості.

4.7. Дослідження повинне бути проведене відповідно до предмету, об'єкту, гіпотези, мети й завдань, які були названі у вступі.

4.8. Постановка проблеми дослідження й опис програми (2-4 стор.), припускає короткий опис основної ідеї й підходів до рішення поставленої проблеми. Обґрунтовується процедура та методи дослідження, дається опис вибірки. Ця частина роботи повинна логічно впливати з матеріалів, представлених у попередньому розділі й пояснювати структуру викладу матеріалу у подальшому.

4.9. Особливу увагу необхідно приділити питанням етики наукового дослідження – якщо використовуються індивідуальні дані й потрібно позначити досліджуваних, то всі згадування й посилання на них необхідно давати в закодованому вигляді, зберігаючи анонімність респондентів.

4.10. Результати дослідження повинні бути представлені у короткій, наочній формі. При цьому можуть бути використані таблиці, графіки, діаграми й інший ілюстративний матеріал. Ілюстрації обсягом більше 1/2 аркуша повинні бути поміщені у додатках. У цілому даний розділ повинен надати вичерпну інформацію про всі виявлені в даній роботі факти і закономірності та закінчуватися коротким висновком, у якому можна зробити попередні висновки щодо головної гіпотези роботи.

4.11. Застосування методів аналізу результатів дослідження (якісних або кількісних) повинне бути строго обґрунтовано.

4.12. Обговорення результатів дослідження повинне проводитися з урахуванням первісної гіпотези й проаналізованих літературних даних і носити змістовний, творчий характер.

4.13. Обов'язковою складовою магістерської кваліфікаційної роботи є програма психокорекційних заходів щодо визначеної проблеми та її апробація.

4.14. Розробка методичних рекомендацій для навчальних занять за матеріалами дослідження, до яких може входити розробка лекцій, семінарів, практичних занять тощо.

4.15. Висновки (обсяг 1-3 стор.) повинні в стислій формі відбивати результати роботи й відповідати поставленим завданням.

4.16. Робота повинна мати закінчений характер, бути побудованою і оформленою відповідно до вимог.

4.17. Найбільш вагомі результати магістерської кваліфікаційної роботи обов'язково повинні бути висвітлені у науковій статті та тезах наукової конференції (актах впровадження результатів дослідження).

5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

5.1. Загальні вимоги.

Магістерську кваліфікаційну роботу друкують за допомогою комп'ютера та принтера на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали, шрифт Times New Roman, кегль 14.

Текст необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти.

Заголовки структурних частин роботи **«ЗМІСТ»**, **«ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ»**, **«ВСТУП»**, **«РОЗДІЛ»**, **«ВИСНОВКИ»**, **«СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ»**, **«ДОДАТКИ»** друкують великими літерами симетрично до тексту напівжирним шрифтом. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки підрозділів (параграфів) друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. В кінці заголовка, надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 2 інтервалам (1,5 + 1,5).

Кожну структурну частину роботи (**«ЗМІСТ»**, **«ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ»**, **«ВСТУП»**, **«РОЗДІЛ»**, **«ВИСНОВКИ»**, **«СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ»**, **«ДОДАТКИ»**) треба починати з нової сторінки.

До загального обсягу магістерської кваліфікаційної роботи не входять додатки, але всі сторінки додатків підлягають загальній наскрізній нумерації.

Магістерська кваліфікаційна робота повинна бути переплетеною.

5.2. Нумерація.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами **без знака №**.

Першою сторінкою магістерської кваліфікаційної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки у кінці. Титульний аркуш оформляється відповідно до **дodatка Д**.

Такі структурні частини магістерської кваліфікаційної роботи як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто **не можна друкувати: «1. ВСТУП»** або «Розділ 6. ВИСНОВКИ». Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу не повинна стояти крапка, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера не повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка.

Ілюстрації (фотографії, схеми, графіки, карти і таблиці) необхідно подавати в магістерській роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації й таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією (**додаток Ж**).

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2».

5.3. Ілюстрації.

Ілюструють магістерську кваліфікаційну роботу, виходячи із певного загального задуму, за ретельно продуманим тематичним планом, який допомагає уникнути ілюстрацій випадкових, пов'язаних із другорядними деталями тексту, і запобігти невиправданним пропускам ілюстрацій до найважливіших тем. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації.

Назви ілюстрацій розміщують після номерів. За необхідністю ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підпис під ілюстрацією).

Підпис під ілюстрацією звичайно має чотири основних елементи:

- найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом

«Рис.»;

- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами («Рис. 1.2»);
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислою характеристикою зображеного.

Основними видами ілюстративного матеріалу в магістерській роботі є: діаграма, гістограма, графік, схема, фотографія.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де треба вказати на неї, розмішують посилання у вигляді виразу у круглих дужках «(рис. 3.1)» або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1» або «... як це показано на рис. 3.1».

5.4. Таблиці.

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць. Приклад побудови таблиці наведено у **додатку 3**.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розмішують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Таблицю розмішують після першого згадування про неї в тексті, таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. При перенесенні таблиці на інший аркуш (сторінку) назву вміщують тільки над її першою частиною.

Якщо текст, який повторюється у графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те ж», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, знаків, математичних символів, які повторюються, не слід. Якщо цифрові або інші дані в якомусь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

5.5. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела.

При написанні магістерської кваліфікаційної роботи необхідно давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати, які наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, завдання, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них представлений матеріал, який не включено до останнього видання.

Якщо використовуються матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в роботі.

Посилання в тексті магістерської кваліфікаційної роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1; 3; 7]...».

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Необхідно точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного може спотворити зміст, закладений автором.

При наведенні цитати у посиланні необхідно вказати номер сторінки, з якої здійснилося цитування, наприклад, [32, с. 154].

! Забороняється цитування в тексті та внесення до бібліографічних списків тих джерел, які опубліковані російською мовою в будь-якій країні, а також джерел іншими мовами, якщо вони опубліковані на території Росії та Білорусі.

5.6. Оформлення списку використаних джерел.

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Джерела розміщують в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць (**додаток К**). Зокрема потрібну інформацію щодо згаданих вимог можна одержати із таких стандартів: ДСТУ 8302:2015 Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання.

Цей стандарт не скасовує ДСТУ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги і правила складання» (ГОСТ 7.1—2003, IDT). Тому може бути використаний у оформленні списку літератури.

5.7. Додатки.

Додатки оформлюють як продовження магістерської кваліфікаційної роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток » і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т.д. Один додаток позначається як додаток А.

Ілюстрації, таблиці та формули, які розміщені у додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка).

ТИПОВІ НЕДОЛІКИ ТА ПОМИЛКИ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Автор не проявив самостійності, робота становить собою компіляцію або плагіат (ступінь оригінальності менший за 48%, власна позиція не виражена).

Зміст магістерської кваліфікаційної роботи не відповідає плану або не розкриває тему повністю чи в її основній частині.

Сформульовані розділи (підрозділи) не відображають реальну проблемну ситуацію, стан дослідження предмета.

Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не виявляє специфіки об'єкта і предмета дослідження.

Не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури з теми дослідження (останні 1–7 років).

Не розкрито зміст та організацію особистого дослідження: його суть, тривалість, місце проведення, кількість досліджуваних, їхні характеристики.

Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням.

У роботі бракує посилань на першоджерела або цитати не відповідають бібліографічному покажчику.

Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту.

Обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, робота виконана неохайно, з помилками.

6. ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

6.1. До захисту магістерської роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які у повному обсязі виконали навчальний план і надали на кафедру за тиждень до захисту завершену роботу з відзивом наукового керівника та рецензією фахівців, а також з висновком кафедри про те, що робота пройшла перевірку в системі «Антиплагіат» і має процент унікальності тексту не менше 48 %.

6.2. До захисту магістерська кваліфікаційна робота допускається на засіданні Екзаменаційної комісії за підсумками попереднього розгляду роботи на випусковій кафедрі та за наявності позитивного рішення керівника кафедри.

На попередній захист здобувач вищої освіти повинен надати:

- магістерську кваліфікаційну роботу (не переплетену);
- первинні матеріали (заповнені бланки проведених методик, зведені таблиці тощо, або документ, що підтверджує проведення дослідження);
- надрукований (але не зброшурований) автореферат магістерської кваліфікаційної роботи;
- відгук наукового керівника;
- рецензії (зовнішню та внутрішню);
- розробку методичних рекомендацій для навчальних занять за матеріалами дослідження;
- оригінали друкованої наукової праці (стаття або тези наукової конференції).

6.3. До секретаріату Екзаменаційної комісії не пізніше, ніж за 5 тижнів до захисту надається електронна версія магістерської кваліфікаційної роботи з усіма додатками, автореферат, відгук наукового керівника та рецензії фахівців. Не пізніше, ніж за місяць до захисту магістерська кваліфікаційна робота у повному обсязі розміщується на сайті НУЦЗ України. У переплетеному вигляді магістерська кваліфікаційна робота подається до секретаріату Екзаменаційної комісії за 3 доби до захисту.

6.4. На кожного здобувача вищої освіти технічним секретарем підкомісії

Екзаменаційної комісії заводиться справа, до якої входять наступні документи:

- довідка про виконання здобувачем вищої освіти навчального плану та отримані ним оцінки з освітніх компонентів, курсових проектів (робіт), навчальних та виробничих практик, стажування, комплексного кваліфікаційного екзамену;

- характеристика випускника за підписом керівника факультету;

- відгук керівника магістерської кваліфікаційної роботи (у відгуку вказується якість виконання випускником завдання роботи, продемонстрований рівень теоретичної підготовки і сформованості вмінь та навичок, недоліки у підготовці, висновок про можливість присвоєння освітнього ступеня «магістр»);

- висновок керівника випускової кафедри про допуск роботи до захисту;

- рецензії;

- автореферат магістерської роботи.

До Екзаменаційної комісії можуть бути подані інші матеріали, які характеризують наукову і практичну цінність виконаної магістерської кваліфікаційної роботи за вибором здобувача та керівника роботи.

6.5. Захист магістерської кваліфікаційної роботи проводиться на відкритому засіданні підкомісії Екзаменаційної комісії за участю не менш ніж 3-х її членів.

6.6. Для розкриття змісту магістерської кваліфікаційної роботи здобувачеві вищої освіти надається до 15 хвилин. Загальний час захисту роботи одним здобувачем не повинен перевищувати 30 хвилин.

Процедура захисту магістерської кваліфікаційної роботи

1. Представлення роботи.

2. Доклад здобувача вищої освіти. У докладі повинно бути відображено:

- актуальність теми дослідження;
- предмет і об'єкт дослідження;
- гіпотеза дослідження;
- мета й завдання дослідження;
- методи дослідження (без докладного опису);
- наукова новизна одержаних результатів;
- коротка характеристика досліджуваних;
- короткий опис ходу дослідження;
- висновки.

3. Питання голови і членів комісії із приводу роботи, що представляється.

4. Відповідь здобувача на задані питання.

5. Оголошення рецензій й відгуку наукового керівника (голова або секретар комісії).

6. Відповідь здобувача на зауваження, які містяться у рецензіях та відгуку.

7. Оголошення результатів захисту (результати оголошують у день захисту після оформлення протоколів засідання Екзаменаційної комісії).

8. Якість захисту магістерської роботи визначається оцінками за 100-бальною шкалою. Рішення про оцінку захисту приймається на закритому засіданні Екзаменаційної комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів. За однакової кількості голосів голос голови комісії є вирішальним.

Підсумки захисту оголошуються здобувачу вищої освіти у день його

проведення.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

7.1. Критерії оцінювання магістерської кваліфікаційної роботи здобувачів за 100-бальною шкалою (від 0 до 100 балів):

Оцінюваний параметр	Бали	Критерії
1. Теоретична частина (0-20 балів)		
Відповідність змісту роботи темі та затвердженому плану (до 4 балів)	4	Зміст роботи відповідає темі, меті та завданням, плану
	2-3	Зміст роботи відповідає темі, але зроблено помилки в формулюванні мети, завдань чи є невідповідності плану і тексту
	0-1	Зміст роботи лише частково відповідає названим параметрам
Ступінь розкриття теоретичних аспектів теми та коректність використання понятійного апарату (до 4 балів)	4	Повністю розкрито всі теоретичні аспекти теми, понятійний апарат адекватний
	2-3	Не повністю розкрито всі аспекти теми
	0-1	Зроблено суттєві помилки в розкритті теоретичних аспектів проблеми
Логічності, послідовності, аргументованості, ступінь узагальнення матеріалу (до 4 балів)	4	Виклад логічний, послідовний, аргументований. Матеріал узагальнено на високому рівні.
	2-3	Виклад логічний, послідовний, аргументований. Матеріал узагальнено на достатньому рівні.
	0-1	Є серйозні порушення логічності, аргументованості та узагальненості викладу
Обсяг, адекватність та актуальність використаних при написанні роботи матеріалів першоджерел та дотримання етики посилань (до 8 балів)	6-8	Обсяг, адекватність та актуальність першоджерел відповідає вимогам
	3-5	Є порушення якоїсь з характеристик, в тому числі, відповідності посилань
	0-2	Є порушення кількох характеристик
2. Надійність, валідність, адаптованість та обґрунтованість обраного діагностичного інструментарію. (0 – 5 балів)		
Адекватність темі (до 2 балів)	2	Методи і методики адекватні темі
	1	Методи та методики не відповідають темі або не є науковими
Обґрунтованість вибору (до 2 балів)	2	Обґрунтовано вибір всіх методик
	1	Обґрунтовано вибір не всіх методик
	0	Вибір методик не обґрунтовано
Кількість та якість обраних методик (1 бал)	1	Якщо методики достатні для опису феномен
	0	Обрані методики недостатні для вивчення обраного феномену (феноменів)
3. Опис результатів дослідження та рекомендацій (тренінгу) (0 – 35 балів)		
Вміння представляти результати дослідження (таблиці, рисунки) (до 5 балів)	4-5	Всі результати представлено чітко, правильно, з використанням сучасних технологій
	2-3	Деякі таблиці і рисунки представлено неправильно, дані не узагальнені
	0 - 1	Лише деякі або жодна з таблиць чи рисунків зроблені правильно і презентують дані
Опис результатів (повнота, адекватність, логічність) (до	9-10	Результати описано повно, логічно, з поясненнями та у відповідності з теоретичними

10 балів)	5-8 0 - 4	положеннями. Результати описано недостатньо повно, зроблено помилки, не залучено теоретичні факти чи не пояснено результати. Результати не описано (лише констатовано факти), відсутні пояснення чи вони нелогічні і нечіткі.
Застосування методів статистики (до 5 балів)	5 3 – 4 1 - 2	Застосовано адекватні статистичні критерії, правильно проведено підрахунки Застосовано адекватні статистичні критерії, але допущено помилки Відсутні або застосовані некоректно методи матстатистики
Обґрунтування результатів (до 4 балів)	4 2-3 0-1	Результати є обґрунтованими Результати обґрунтовані недостатньо Результати необґрунтовані або спроби обґрунтування є невдалими
Якість розробленого тренінгу чи рекомендацій (до 5 балів)	5 4 2-3 0-1	Високий рівень тренінгу чи рекомендацій Середній рівень тренінгу чи рекомендацій Достатній рівень тренінгу чи рекомендацій Низький рівень тренінгу чи рекомендацій або їх відсутність
Якість висновків (до 3 балів)	3 1-2	Висновки відповідають завданням, є чіткими Висновки не повною мірою відповідають завданням, є дуже широкими або, навпаки, локальними
Стилістика та логічність викладення матеріалу; правильне використання спеціальної термінології (до 3 балів)	3 1-2 0	Викладення логічне, застосована адекватна термінологія, застосовано науковий стиль викладення Викладення не зовсім логічне, застосовано ненаукові стилі викладення Викладення нелогічне, ненаукове
Наявність друкованої роботи за темою магістерської кваліфікаційної роботи (до 7 балів)	3 1	Стаття у фаховому виданні з психологічної та соціальної реабілітації. Тези доповіді на науковій конференції
4. Оформлення роботи (0 – 9 балів)		
Дотримання вимог стосовно об'єму роботи (до 3 балів)	3 2 0	Об'єм роботи відповідає вимогам Об'єм роботи трохи недостатній чи занадто великий Об'єм роботи повністю не відповідає вимогам
Розміщення і форматування тексту (до 4 балів)	3 2 0-1	Все відповідає вимогам Частково відповідає вимогам Багато помилок і невідповідностей вимогам
Оформлення списку літератури та посилань (до 3 балів)	3 2 0-1	Оформлено відповідно до вимог Є незначні помилки Багато помилок і невідповідностей вимогам
5. Захист кваліфікаційної роботи (0 – 24 балів)		
Вміння чітко та стисло викласти основні результати курсової роботи (до 10 балів)	9 - 10 6 - 8 3 - 5 0 - 2	Матеріал представлено чітко, коротко, логічно. Викладено не зовсім послідовно і чітко Здобувач погано орієнтується в матеріалі Доповідь нелогічна, уривчаста
Повнота, глибина, обґрунтованість відповідей на питання (до 8 балів)	6-8 4-6	На всі питання дано повні, обґрунтовані відповіді Дано відповіді не на всі питання або вони не є достатньо обґрунтованими

	0 - 3	Відповіді не отримано, отримано на одне питання або вони є поверховими.
Якість презентації (якість представлених слайдів, їх зміст, володіння презентаційним матеріалом) (до 6 балів)	5-6	Розроблено якісні слайди, що відображають зміст роботи. Доповідач добре володіє презентаційним матеріалом.
	4-5	Розроблена презентація не відображає повний зміст роботи або здобувач не володіє її змістом.
	0-3	Презентація відсутня або вона низької якості, а здобувач в ній не орієнтується.

Зразок плану-проспекту магістерської роботи

**ПЛАН-ПРОСПЕКТ
МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

1. Тема роботи _____
2. Актуальність _____
- _____
3. Об'єкт дослідження _____
4. Предмет дослідження _____
5. Мета роботи _____
6. Завдання роботи: 1. _____
2. _____
3. _____
7. Методи та конкретні методики дослідження _____
8. Терміни роботи (час початку, час передбачуваного завершення) _____
9. Етапи:

№ з/п	Етап	Термін	Зміст	Примітки
1.	Підготовчий		Виявлення проблеми й обґрунтування її актуальності. Розробка розгорнутої програми дослідження	
2.	Організаційний		Робота з літературою та систематизація бібліографії. Добір методів та методик дослідження. Визначення бази дослідження та вибірки досліджуваних. Написання теоретичної частини роботи.	
3.	Практичний		Проведення дослідження. Обробка та аналіз даних. Оформлення отриманих даних, написання висновків. Написання практичної частини роботи.	
4.	Узагальнюючий		Загальне оформлення роботи та підготовка її до передзахисту.	

10. Перевірка роботи науковим керівником. Відгук.

11. Перевірка роботи в системі «Антиплагіат».

13. Рецензування роботи.

Науковий керівник

підпис _____ ПІБ

Здобувач

підпис _____ ПІБ

«Затверджено»

Керівник кафедри психології
діяльності в особливих умовах

підпис _____ ПІБ

Додаток Б

Зразок відгуку наукового керівника на магістерську кваліфікаційну роботу

ВІДГУКна магістерську кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти
соціально-психологічного факультету

Національного університету цивільного захисту України

на тему: _____

_____I. Самостійність у роботі над:

1) теоретичною частиною, а саме:

- при підборі літератури	часткова	повна
- при систематизації матеріалу	часткова	повна
- при формулюванні висновків	часткова	повна

2) практичною частиною, а саме:

- при плануванні дослідження	часткова	повна
- при підборі методик	часткова	повна
- при кількісній обробці результатів	часткова	повна
- при якісному аналізі даних	часткова	повна

II. Систематичність консультування

- регулярно
- регулярно у першому семестрі
- регулярно у другому семестрі
- не регулярно
- рідко

III. Рівень пізнавального інтересу, що був проявлений при роботі над дипломом

низький середній високий

IV. Рівень ретельності проведення дослідження

низький середній високий

V. Рівень реалізації творчого підходу до виконання дипломної роботи

низький середній високий

VI. Загальний професійний рівень, який обумовив готовність до успішного виконання дипломної роботи

1) Рівень знань:	низький	середній	високий
2) Рівень умінь:	низький	середній	високий

VII. Рівень наполегливості у реалізації ідей дослідження

Зразок рецензії на магістерську кваліфікаційну роботу

РЕЦЕНЗІЯ

на магістерську кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти
соціально-психологічного факультету

Національного університету цивільного захисту України

на тему: _____

Обґрунтування актуальності дослідження

- у соціальному плані	часткова	повна
- у науковому плані	часткова	повна

Формулювання мети:

- чіткість формулювання	чітко	не чітко
- адекватність темі та предмету дослідження	адекватно	не адекватно
- коректність формулювання	коректно	не коректно

Формулювання завдань дослідження:

- чіткість формулювання	чітко	не чітко
- адекватність меті	адекватно	не адекватно
- коректність формулювання	коректно	не коректно

Об'єкт:

- коректність формулювання	коректно	не коректно
----------------------------	----------	-------------

Предмет:

- коректність формулювання	коректно	не коректно
----------------------------	----------	-------------

Методи:

- адекватність переліку завдань дослідженню	адекватні	не адекватні
- конкретність	конкретні	не конкретні
- адекватність меті дослідження	адекватні	не адекватні

Наукова новизна одержаних результатів

Є

Немає

Теорія

- структурованість	структурована	недостатньо структурована	
- послідовність викладення	послідовно	недостатньо послідовно	
- узагальнення	на достатньому рівні	на недостатньому рівні	відсутній
- якість висновків	висока	середня	низька

Практична частина

- обґрунтування методики дослідження	повне	не повне	відсутнє
- опис категорій досліджуваних	повний	не повний	відсутній
- опис перебігу дослідження	повний	не повний	відсутній
- кількісний аналіз результатів	повний	не повний	відсутній
- якісний аналіз результатів	повний	не повний	відсутній

Зразок титульного аркуша магістерської кваліфікаційної роботи

ДСНС УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему _____

Здобувача (ки) вищої освіти групи _____
другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Екстремальна
та кризова психологія» / «Робота з персоналом»
за спеціальністю 053 ПСИХОЛОГІЯ

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(посада, вчене звання, науковий ступінь,
прізвище та ініціали)

Кількість балів: _____

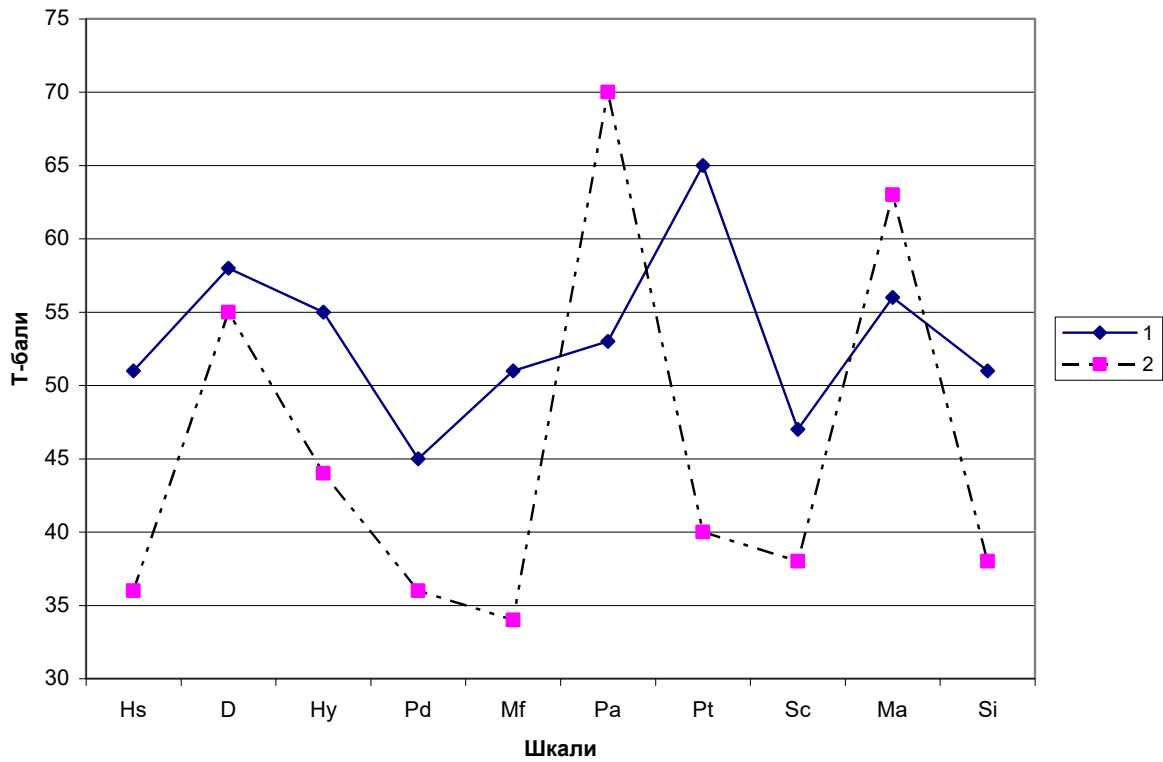
Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ - 20__ року

Зразок оформлення рисунків у магістерській кваліфікаційній роботі

1 – контрольна група; 2 – експериментальна група

Рис. 2.1. Особистісні профілі досліджуваних груп (бали).

Додаток 3

Зразок оформлення таблиць у магістерській кваліфікаційній роботі

Таблиця 2.1

Порівняльний аналіз показників вольової саморегуляції студентів та курсантів НУЦЗ України (у балах)

Шкали	Студенти M±σ	Курсанти M±σ	t	p-рівень
Загальна шкала (B)	11,3±3,9	15,4±5,2	2,4	≤ 0,05
Наполегливість (H)	8,8±3,0	9,4±3,2	0,3	> 0,05
Самовладання (C)	5,9±2,1	10,2±3,5	2,5	≤ 0,05

Таблиця 2.2

Порівняльний аналіз показників вольової організації особистості студентів та курсантів НУЦЗ України (у балах)

Шкали	Студенти M±σ	Курсанти M±σ	t	p-рівень
Ціннісно-смілова	9,5±3,4	14,3±4,9	2,5	≤ 0,05
Організація діяльності	13,2±4,5	15,4±5,2	1,2	> 0,05
Рішучість	8,3±2,9	12,6±4,3	2,3	≤ 0,05
Наполегливість	11,6±3,9	13,5±4,6	1,0	> 0,05
Самовладання	7,1±2,5	12,6±4,3	2,9	≤ 0,01
Самостійність	5,4±1,9	11,6±4,0	3,3	≤ 0,01
Загальний показник	55,1±18,4	80,0±26,8	2,2	≤ 0,05

Зразок оформлення списку використаних джерел

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел, який наводять у магістерській кваліфікаційній роботі та авторефераті

Характеристика джерела	Приклад оформлення
<i>Книги: Один автор</i>	Бедь В. В. Юридична психологія: підручник. Львів: «Новий Світ – 2000», 2007. 376 с.
<i>Два, три автори</i>	Артюшин Л. М., Мосов С. П., Охременко О. Р. Праця в особливих умовах. Київ: НАОУ, 2004. 94 с.
<i>Чотири і більше авторів</i>	Євсюков О. П., Куфлієвський А. С., Лебедєв Д.С. та ін. Екстремальна психологія: підручник. К.: ТОВ «Авгст Трейд», 2007. 502 с.
<i>Без автора</i>	Основи загальної психології/ред. С. Д. Максименко. К. : НПЦ Перспектива, 1998. 256 с.
<i>Стаття</i>	Афанасьєва Н. Є. Особливості трансформації когнітивних та самоактуалізаційних процесів фахівців екстремального профілю діяльності після психологічного консультування. Проблеми сучасної психології: збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. За наук. ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. Вип. 38. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2017. 508 с. С. 28–38.
<i>Тези [4]</i>	Афанасьєва Н. Є. Особливості психологічного консультування пожежних-рятувальників з вторинною травматизацією // Актуальні проблеми теорії та практики психологічної допомоги. Матеріали VII Харківських міжнародних психологічних Читань, 25-26 лист. 2015 р. Харків: ХНУ, 2015. 140 с.
<i>Закон [9]</i>	Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон за станом на 01.11.2016. Голос України від 15.01.2016. № 6.
<i>Адміністративний акт [11]</i>	Положення про Міністерство юстиції України: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014. № 228. Офіційний вісник України від 15.07.2014. № 54. С. 88.
<i>Національний стандарт [23]</i>	ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2015.

<p><i>Електронний ресурс</i> [27]</p>	<p>Галуцько В. Поняття права: багатогранність та інтеграційна однозначність // Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2012. № 2. URL: http://www.nbuv.gov.ua (дата звернення: 22.10.2016).</p>
<p><i>Автореферат</i> [29] або [29, с. 21]</p>	<p>Миронець С. М. Негативні психічні стани та реакції працівників аварійно-рятувальних підрозділів МНС України в умовах надзвичайної ситуації: автореф. канд. психол. наук: 19.00.09. Національний університет цивільного захисту України. Харків, 2007. 25 с.</p>
<p><i>Дисертація</i></p>	<p>Попов В. М. Психологічні особливості прояву набутої безпорадності у працівників державної служби України з надзвичайних ситуацій: дис... канд.-та психол. наук: 19.00.09. Ун-т цивільн. захисту України, 2017. 178 с.</p>
<p><i>Патент</i> [8]</p>	<p>Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>